

МАСОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЗА КОРДОНОМ

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2019: 45; 208–217 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2019.45.10003>

УДК 070.448:654.1]:316.77](410)“19”

ПУБЛІЦИСТИКА У РАДІОЕФІРІ: ДОСЛІДЖЕННЯ ФЕНОМЕНУ КНИГИ КЛАЙВА СТЕЙПЛЗА ЛЬЮІСА «ПРОСТО ХРИСТИЯНСТВО»

Ірина Волошин

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна
e-mail: iryna.lazurkevych@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6070-1106>*

У статті здійснено спробу аналізу книги британського письменника, публіциста, вченого Клайва Стейплза Льюїса «Просто християнство» з позиції характеристики її як медіатексту, оскільки первинно він прозвучав в ефірі радіо BBC 1941 року.

Дослідження проводиться на основі опрацювання двох редакцій книги, зіставлення виражальних засобів, до яких вдається автор, мовно-стилістичного, змістового оформлення, а також аргументаційної складової. У матеріалі простежується адаптаційний шлях перетворення публіцистичного радіовиступу у друкований текст.

Автор статті обґрунтовує гіпотезу, що радійний тип викладу матеріалу, який зберігся у книжковому виданні, вплинув на характер аудиторії книги, спосіб сприйняття тексту та ефективність трансльованих ідей.

Ключові слова: радіопубліцистика, радійність, християнство, діалогічність тексту, інкультурація віри.

Серед багатой літературної, наукової та публіцистичної спадщини відомого британського мислителя, християнського апологета та вченого Клайва С. Льюїса його праця «Просто християнство» займає унікальну жанрову нішу, позаяк первинно дебютувала у форматі серії 15-хвилинних радіовиступів.

Тип засобу масової інформації, який став транслятором текстів, вочевидь, істотно вплинув на структуру тексту, форму подачі, мовно-стилістичний інструментарій автора та підбір аргументаційної бази. У своїй першій редакції як аудіоматеріал, він цілком закономірно підпадає під визначення радіопубліцистики, демонструючи характерні цьому жанру ознаки і підпорядковуючись законам усного публічного виступу.

© Волошин І., 2019

Наукове рецензування і рекомендація до друку – проф. Лось Й. Д.

Проте автор вирішує дати своєму «дітищу» друге життя і модифікує радіобесіди до формату книги – публіцистичного есею. У такому варіанті він здебільшого і відомий сучасним дослідникам та читачам. Водночас К.С. Льюїс свідомо вирішує максимально зберегти «радійність» свого тексту і відмовитись від цілковитої його адаптації відповідно до стандартів друкованого слова. У передмові до оновленого книжкового видання автор зізнається: «У друкованих версіях я подекуди доповнив сказане перед мікрофоном, але здебільшого залишив усе без змін» [1, 5]. У результаті цього експерименту народився унікальний твір – симбіоз жанрів і стилів, який поєднав у собі атрибути і ознаки аудіоматеріалу та друкованого тексту.

У цій статті ставимо собі за *мету* виявити і охарактеризувати основні аспекти і особливості досліджуваного тексту як унікального жанру на межі публіцистичного есею та радіобесіди, розкривши феномен позачасової актуальності книги і універсальності її адресата. Серед поставлених *завдань*: порівняльний аналіз першої та другої редакції книги; виокремлення мовно-стилістичних, риторичних засобів побудови тексту; аналіз аргументаційної бази; дослідження діалогічної природи книги.

Актуальність теми очевидна на тлі процесів конвергенції у ЗМІ, взаємоперетікання та модифікації класичних жанрів. Особливого значення дослідженню надає можливість застосування його результатів для формулювання методичних настанов з творення публіцистичних текстів для широкої аудиторії.

Новизна дослідження полягає в унікальності висунутої *гіпотези*, що медійна, точніше: радіоприрода книги «Просто християнство» створила т. зв. «додану вартість» тексту, лише зміцнивши його публіцистичну складову, чим і пояснюється феномен універсального адресата книги та її науково-популярний характер. «Просто християнство» здебільшого постає об'єктом дослідження літературознавчих, богословських та філософських студій. У цій статті вперше здійснено спробу дослідити медійні ресурси тексту.

Таким чином, для аналізу ми вдаватимемося до *праць* з теорії радіожурналістики, зокрема радіопубліцистики, а також теорії і методології класичної публіцистики, напрацювань бібліографів самого автора і дослідників його творчості.

Серед українських дослідників радіожурналістики чільне місце посідає проф. В. В. Лизанчук. Опираючись на напрацювання у цій науковій царині вчених діаспори О. Бочковського та С. Сірополка, В. Лизанчук обґрунтовує ідею про радіомовлення як «суспільний діалог», який ведеться з кожним слухачем окремо і одночасно з усією аудиторією, пропонує жанрову сітку та її детальну характеристику. Жанр радіопубліцистики і його визначальні риси ще досліджували І. Михайлин, В. Різун, В. Здоровага, російський вчений В. Захаров та ін. В наукове осмислення публіцистики як окремого особливого виду журналістської творчості зробили свій вклад Й. Лось, Т. Хоменко, М. Шлемкевич, М. Титаренко та ін.

Історія твору «Просто християнство» сягає 1941 року, коли у розпал Другої світової війни британський вчений, письменник, публіцист і моральний авторитет К. С. Льюїс 6 серпня о 19:45 в ефірі радіостанції BBC розпочав серію своїх радіобесід під назвою «Правильне і неправильне: ключ до розуміння всесвіту» [2]. Потреба слухачької аудиторії у дискусіях такого формату і тогочасні суспільно-політичні виклики спонукали письменника до регулярних ефірів впродовж трьох років. Ці виступи здобули шалену популярність, захопивши британців простотою викладу і злободенністю порушених питань, незважаючи на доволі метафізичну тему.

Друг письменника, а згодом і автор біографії, Джордж Саєрс пригадує, що якось увечері він був у пабі, де відпочивали солдати. Рівно о 7 год. 45 хв. бармен увімкнув радіоприймач зі словами: «Послухайте-но цього чоловіка. Він справді вартий уваги». Впродовж п'ятнадцяти хвилин у барі панувала тиша – з непідробною цікавістю усі солдати вслухалися у слова Клайва Льюїса [3, 36].

Після трьох років радіопрограм, які були поділені на 4 частини, К.С.Льюїс скомпонував їх у три брошури: «Бесіди в ефірі» (1942), «Християнська поведінка» (1943) і «За межею особистості» (1944). І тільки 1952 року автор дещо відредагував ці три тексти і видав єдиною книгою «Просто християнство», вдавшись до терміну релігійного мислителя XVII сторіччя Річарда Бакстера [4].

Таким чином, сьогодні читачеві доступні дві редакції книги. У нашому дослідженні ми проведемо порівняльний аналіз виражальних засобів, технік і прийомів, мовностилістичного оформлення текстів, характеру аргументації обох видань, щоб сформулювати основні принципи побудови публіцистичного матеріалу, який межує з науково-популярним текстом і уже майже впродовж семи десятиліть входить до переліку найвпливовіших книг XX сторіччя, довівши свою позачасову актуальність і універсальність викладу.

Радійність публіцистичного тексту: засоби, техніки і прийоми

К. С. Льюїс вдався до особливих способів адаптації та інкорпорації виражальних засобів радіо у друкованому тексті з метою збереження ефекту радіобесіди і досягнення однієї мети – залучення слухача/читача до спільного міркування-діалогу.

«Просто християнство» в оригінальному форматі балансує на межі жанрів радіовиступу і радіобесіди. «Радіовиступ – це короткий монолог авторитетної людини про соціально значущі, цікаві факти, події, явища суспільно-державного життя» [5, 361]. Радіобесіда ж набуває діалогічного забарвлення і має радше роз'яснювальний характер, оскільки покликана відповідати на запити суспільства [5, 405]. Ці запити у студії у формі питань може озвучувати ведучий, або ж сам експерт може коригувати свій виступ відповідно до питань слухачів, конкретного суспільно-політичного чи культурно-історичного контексту.

Так, виступи К.С.Льюїса в жанровій шкалі найбільше відповідають «монологічній радіобесіді» (І. Пенчук) [6], оскільки вступають у діалог не з ведучим програми, а безпосередньо із слухачською аудиторією.

Слід проаналізувати, який же арсенал виражальних засобів, способів впливу і переконання був у автора «Просто християнство» на етапі виходу в ефір радіопрограми і чи, втративши значну частину цього інструментарію під час написання книги, письменнику все ж вдалося знайти для них текстові відповідники.

Теоретики радіожурналістики традиційно виокремлюють такі виражальні мовні засоби радіо: темп мови; сила звуку; висота тону; тембр голосу та інтонація [7, 109]. Окрім того, радіотекст будується в основному за законами усного мовлення, що відображається на стилістиці, лексичному підборі та синтаксисі. Відомо, що лише 20% інформації передається через семантику слів під час усного мовлення, 80% припадає на тембр голосу, інтонацію, емоційне навантаження, які супроводжують наше мовлення. «Якраз властивості усного мовлення (інтонацію, тембр голосу, темп і мелодіку висловлювання) й використовує радіо, домагаючись особливої ви-

разності й переконливості своїх повідомлень, використовуючи прийоми риторики, усного слова як емоційний аргумент у своїх доказах» [8, 94].

У передмові до друкованого видання книги 1952 року К.С.Льюїс пише: «На радіо, як на мене, треба по змозі говорити так, як говориш за звичних обставин, по-справжньому, а не так, ніби читаєш у голос есей. Тож у своїх передачах я вживав усі ті скорочення і розмовні слівця, які зазвичай уживаю в розмові. Цей підхід відтворено і у друкованій версії» [1, 5]. У першому виданні книги Льюїс вирішив прокалькувати усний виступ, виділивши слова і словосполучення, які несли особливе емоційне навантаження у радіоефірі, курсивом. «Я виділив курсивом ті слова, які раніше виокремлював за допомогою інтонації» [1: 5]. Проте у другій редакції автор просить вибачення за таке «схрещення мистецтва говорити з мистецтвом писати», називаючи такий експеримент покручем. «Той, хто говорить, використовує для наголошування певних слів інтонацію цілком невимушено і природньо; тому ж, хто пише, вдаватися з тією самою метою до курсиву не слід, адже він має свої, інакші засоби для виділення ключових слів, тож ними нехай і користується. У цьому виданні я майже повсюди відмовився від курсиву, трохи переробивши натомість речення, де той траплявся» [1: 5].

Порівняймо вживання курсиву як письмового замітника інтонаційних акцентів в усному мовленні зі способом стилістичної і синтаксичної модифікації тексту у другому виданні як, своєю чергою, замітника курсиву.

Так, ілюструючи на прикладі сварки між двома людьми необхідність існування вищого закону правильності речей, у першому виданні книги К.С.Льюїс пише: «Так виглядає, наче дві сторони мають на думці такий собі Закон чи Правило чесної гри або ж гідної поведінки і моралі, чи як би вам не заманилося це назвати, стосовно якого вони погоджуються. І так і є. Якщо б не мали, вони могли б, звичайно, битися, як тварини, але вони не могли б *сваритися* у людському розумінні слова» [9, 10]. У цьому уривку слово «сваритися» К.С.Льюїс виділяє курсивом, що спонукає читача особливо його наголошувати, наближаючись до манери подачі самого автора під час радіоефіри. Нова редакція твору забирає курсив і подає фрагмент у такому формулюванні: «...Якби це було не так, вони могли б, звісно, побитися між собою, ніби тварини, але сваритися в людському розумінні цього слова не зуміли б» [1: 17]. Бачимо, що лексична і синтаксична структура речення практично не змінені, проте відсутність курсиву дає читачеві більшу свободу інтерпретацій тексту, знімаючи наголос з конкретного слова.

Ще один приклад читаємо далі. «Ти, мабуть, *хочеш* бути у безпеці значно сильніше, ніж бажаєш допомогти тому, хто тоне...» [9, 15]. Нова редакція тексту дещо модифікує це речення: «Бажання бути у безпеці, ймовірно, значно сильніше за бажання допомогти людині, яка тоне...» [1, 23]. Така зміна, по-перше набагато виразніше, ніж у першому прикладі, зміщує сутнісні і змістові акценти. По-друге, помітно, наскільки редагований варіант 1952 року ближчий за мовностилістичним і синтаксичним оформленням до законів письма, а не усного мовлення. Узагальнено-особове звертання «ти» поступається місцем безособовому формулюванню, яке звучить радше як визначення і характеристика «бажання», а не як конкретне звертання до слухача/читача.

Наступний приклад наведемо з останньої частини книги. «Це трактування розповідь тобі дуже *мало* про християнство і не матиме жодного *практичного* значення

взагалі» [10, 11]. Натомість варіант 1952 року подає паралельний текст: «Проте всієї правди про християнство таке трактування аж ніяк не розкриє і не має жодного практичного значення» [1, 156]. Знову помічаємо повну перебудову речення, а не лише зняття курсиву. Окрім інтонаційних змін, яке зазнало речення, після редакції воно набуло більш теоретичного характеру, втративши адресата, чію присутність у початковому формулюванні позначав займенник «тобі».

Якщо інтонаційні засоби вираження усного тексту на письмі автор намагався замінити курсивом, від чого згодом відмовився, то структурні особливості його виступу, синтаксис і архітектоніка тексту залишилися майже без змін.

Радіо як аудіальний засіб масової інформації диктує свої вимоги до матеріалів, які звучать в ефірі. На відміну від преси, яка допускає більшу складність мови і комплікацію речень, радіо схиляється до простішої подачі. «Тут історію можна розповісти тільки звуком, авторським текстом, інтерв'ю чи шумовими ефектами. Слухач не може повернутися й перечитати речення. Не допоможе йому й відео-картинка... Радіослухачі мають тільки одну нагоду почути, що ми їм скажемо. І ми маємо сказати це так, щоб вони зрозуміли одразу» [11].

К. С. Льюїс чітко усвідомлював цю особливість, тому будував свої виступи відповідно до вище перелічених вимог: лаконічно, стисло, конкретно, одне речення – одна думка. Деякі речення у редакції 1952 року зазнали об'єднання, проте здебільшого К.С.Льюїс залишив просту і лаконічну форму викладу, як от: «Зараз, сьогодні, цієї миті шанс зробити правильний вибір у нас ще є. Властиво, Бог і бариться, щоб дати нам цей шанс. Та вічно це не триватиме. Ми мусимо визначитися: так або ні» [1: 73]. Теоретично, усі ці чотири речення можна було б поєднати у багатокomпонентному складному, але К.С.Льюїс залишає формулювання без змін, забезпечуючи цим максимальну доступність тексту.

Радіоформат впливає і на структурну побудову твору. Оскільки кожна радіо-опрограма тривала 15 хвилин, книга у сучасному викладі також поділена на короткі розділи. Характерно, що у першій редакції книги автор залишив оригінальні вступні частини, у яких коротко підсумовував попередній ефір або ж анонсував нову бесіду. Так, 5 розділ книги видання 1942 року автор розпочинає словами: «Я закінчив минулого тижня на ідеї, що через Моральний Закон хтось або щось з того боку матеріального всевітту намагається до нас достукатися» [9: 29]. Попередній розділ К.С.Льюїс анонсував словами: «Дозвольте підсумувати, на якому ми зараз етапі» [9, 24].

Кінцевий варіант праці відходить лише від тих фрагментів тексту, які конкретно посилалися на «попередній радіоефір», «минулу програму» і схожі конструкції, які втратили свою релятивність, натомість зберігає вступні і заключні фрагменти, які систематизують і структурують працю.

Окремо слід розглянути характер аргументаційної бази, яка, вочевидь, також обумовлювалася «радійністю» тексту. Цю складову Льюїс залишає без змін у новій редакції книги, адже вона тісно переплетена зі змістовим наповненням, яке не зазнало жодних вагомих виправлень.

У найзагальнішій класифікації аргументів у журналістиці вчені поділяють їх на два типи – понятійно-логічні та емоційно-образні [12, 133]. До перших відносять фактологічні, наукові, юридичні та морально-етичні, а у другій групі виділяють образи художньої літератури та фольклору, публіцистичні образи та безпосередні емоційні оцінки.

У питанні аргументації книга «Просто християнство» К.С.Льюїса не дотримується чітких жанрових рекомендацій, які могли б бути продиктовані її характером, як от збірки радіобесід чи публіцистичного есею. Здавалось би, така метафізична, філософська чи навіть богословська тема вимагала відповідної доказової бази радше наукового характеру. Проте автор продемонстрував унікальний прийом максимальної універсалізації твору, наближення його до масового читача, у той же час не знівелювавши його змістову глибину і навіть наукову вартість.

Так, з усіх перелічених видів аргументації К.С.Льюїс не вдається ні до наукової чи юридичної, ні до образів художньої літератури та фольклору, що не менше дивує з огляду на те, що сам К.С.Льюїс був професором в галузі медієвістики та літературним критиком. Це оманливе, на перший погляд, спрощення дистилує текст книги від усього, що могло б звукати її аудиторію, спеціалізувати її, підірвати універсальність висловленого для розуміння широкою аудиторією.

Натомість публіцист подекуди вдається до фактологічних доказів і аргументів і дуже рясно використовує публіцистичні образи і емоційні оцінки. Центральною опорою для автора стає морально-етична аргументація [12, 130], яка, як і юридична, апелює до певних законів і аксіоматичних тверджень, з єдиною відмінністю у тому, що остання покладається на нерукотворні, понадлюдські і загальні моральні максими.

К.С.Льюїс також активно послуговується найефективнішим типом переконання – емоційно-образним. Його порівняння не метафізичні та абстрактні, а радше буденні і побутові. Він прирівнює моральний закон, чесноти і цінності до видимих предметів, однозначних явищ, візуалізує теоретизоване богослов'я.

Так, доводячи очевидність необхідності існування вищого і об'єктивного морального закону, К.С.Льюїс вдається до порівняння: «Не було б сенсу казати, що футболіст на полі вчинив порушення, якби не існувало певної згоди щодо правил, за якими грають футбол» [1: 17]. Паралель з відомим і однозначним твердженням, по-перше, гарантує, що ідея автора досягне максимально широкої аудиторії, а також спонукає останню набагато швидше погодитися з центральною думкою про те, що об'єктивний моральний закон таки існує.

Відповідаючи на потенційний закид, начебто моральний закон – це всього лише інстинкт чинити так чи інакше в певній ситуації, К.С.Льюїс порівнює моральний закон з нотним текстом, а природні інстинкти – з клавішами інструмента. Мораль диктує нам, як і написані ноти, який природний інстинкт буде правильно задіяти, а який – ні. Як і з виконанням музичного твору: певні клавіші треба натискати лише відповідно до того, як це диктує нотний текст, а не у хаотичному порядку [1, 23].

Ще один приклад такої аргументації прирівнює знання Бога і знання про Бога (богослов'я) до мандрівки берегом Атлантичного океану та, відповідно, розглядання і вивчення цього маршруту на карті [1, 155]. Характерно, що таке порівняння покликане роз'яснити глибокі філософські категорії, теологічні поняття, які вивчають у спеціалізованих навчальних закладах та піддають науковому аналізу. Автор книги мав вибір: піти шляхом складних теоретичних та емпіричних доводів, залучивши авторитет вчених, дослідників та спеціалізовану термінологію, або ж оформити свою ідею у коректно підібраний сильний візуальний образ, який здатен апелювати практично до 100% читачів.

Дослідники творчості письменника виділяють цей прийом як такий, що найбільше приваблював і навіть переконував аудиторію. «Льюїс вдавався до конкрет-

них візуальних образів, щоб переконати своїх читачів» [13]. Такий підбір аргументаційної і доказової бази великою мірою уможливив небачений успіх книги серед різних соціальних, національних і релігійних груп.

Отже, аналіз двох редакцій книги «Просто християнство» демонструє високий рівень «радійності» тексту: дещо більший у першому виданні, і злегка адаптований у другому. Навіть полишивши спроби зберегти інтонаційні акценти усної мови за допомогою курсиву, К.С.Льюїс все ж відстояв інші засоби, які вивели книгу у рейтинг найпопулярнішого читива ХХ ст..

По-перше, *мовно-стилістичне* оформлення тексту залишилося лаконічним, стислим і максимально наближеним до невимушеної усної бесіди. Автор притримувався «неформального тону» [1, 5], нейтральної лексики і простого викладу.

По-друге, *чітка структура* радіоматеріалу збереглася і в друкованому виданні з мінімальними корективами за загальною схемою «вступ – постановка проблеми – аргументація – висновки».

По-третє, *аргументаційний характер та доказова база* книги гарантує її універсальність, позачасову актуальність як публіцистичного твору, а також політичну, соціальну і навіть конфесійну нейтральність, що сприяє залученню максимальної аудиторії.

«Просто християнство» як зразок публіцистичного способу «інкультурації віри»

Незважаючи на те, що остання редакція радіобесід вийшла у форматі книги з певними правками, будучи адаптованою до вимог друкованого слова, первинний стиль викладу залишився незмінним. Він уможливив твердження про те, що К.С.Льюїс здійснив спробу «інкультурації віри», за визначенням папи Франциска. «Йдеться не про глибоко інтелектуальне, ускладнене, а раціонально викладену концепцію віри. Льюїс дав приклад інкультурації універсальної істини у простір і час. Простота в тому, щоб зробити віру зрозумілою для його сучасників. І ця простота не в банальності, а в доступності», – твердить о. Андрій Зелінський [14]. Цього вдалося досягнути завдяки «перекладацькому» стилю тексту та його діалогічності.

По-перше, письменник створив публіцистичний есей науково-популярного зразка, здійснивши «перекладацьку» місію журналіста, про яку говорить Ришард Капусцінський [15: 18]. Письменник, журналіст, публіцист – це перекладач з культури на культуру, це інтерпретатор смислів; той, хто наближає дійсність до читача, хто пояснює невідоме через відомі величини.

К.С.Льюїс «переклав» богослов'я на мову пересічної людини, «приземлив» метафізику і вписав високі моральні максими у зрозумілу систему координат щоденного життя, тим самим актуалізувавши вічні духовні питання навіть для найзапеклішого скептика і прагматика. Автор книги як «публічний інтелектуал» [16] вивів у публічний дискурс теми, які зазвичай залишають для вузької аудиторії, пояснивши богослов'я і віру так, як науково-популярні матеріали роз'яснюють медицину, астрономію, економіку для нефакхівців.

«Він радше говорив як початківець, – твердить дослідник творчості К.С.Льюїса Джордж Мендерс, – який лиш нещодавно навернувся у християнство і знає деякі труднощі, з якими доводиться боротися тим, хто ще лише на шляху... Інакше ка-

жучи, він говорив як аматор, новенький у цій сфері» [3, 39]. «Його манера – ключ до успіху: вона відверта, часто проста і чітко адресована до тих, хто володіє дуже незначним (або й не володіє жодним) знанням про релігію» [13].

Така манера проводить читача від незнання до знання, полегшуючи інтелектуальну навігацію у царині віри і релігії. Таким чином Льюїс виконує місію мостобудівника, прокладаючи короткий шлях до розуміння, який був би під силу кожному охочому ним скористатися.

З цієї функції провідника випливає ще одна характеристика тексту – діалогічність. Проф. В. Здоровега перелічував три дійові особи діалогу-суперечки чи діалогу-доводу: пропонент, який відстоює позицію, опонент – який піддає її сумніву, аудиторія – колективний суб'єкт, якому адресоване повідомлення [12: 123]. На перший погляд, у книзі «Просто християнство» відсутній опонент, проте якщо дослідити детальніше, стає зрозуміло, що функцію опонента також виконував автор. К.С.Льюїс не втрапив у пастку диктативного монологу, егоцентричного викладу власної позиції без огляду на те, що бажає почути читач, сказати б мовою економіки, не вивчивши попиту на продукт. Його судження і логіка викладу завжди поверталися до того, що б могло цікавити потенційного читача, у чому він би міг засумніватися, який контраргумент навести. Відтак автор творив так зване «паралельне мислення», як це явище описав проф. В. Лизанчук [5: 406], говорячи про вимоги до жанру радіобесіди. Суть цього прийому полягає у вмінні залучити радіослухачів (читачів) до співтворення думок. Автор досягає своєї мети, створивши ефект співпереживання, коли слухач одночасно з ним опиняється перед проблемою, і вони разом на основі їм обом відомих фактів доходять до певних висновків.

Серед параметрів діалогічності тексту [17, 24] книга «Просто християнство», за допомогою різних риторичних фігур та стилістичних зворотів, демонструє такі:

- *персоніфікованість*. Автор не приховує свою суб'єктивну позицію, всіляко формулюючи власну оцінку тих чи інших явищ, у той же час не презентуючи її як універсальну істину. Численні зауваги автора про те, що він «не експерт», конструкції «я гадаю», «на мою думку» [1: 63], «я не надто розумію, чому... але...» [1: 69] переводять його у ранг співрозмовника, а не пропагандиста.
- *адресованість твору*. К.С.Льюїс має чіткий портрет свого співрозмовника-читача. Автор веде його до розуміння, запрошує наважитися на спільний інтелектуальний і філософський пошук. Наприклад, розпочинає нову думку словами: «Зробімо ще один крок уперед» [1: 78]. До того ж К.С.Льюїс намагається вгадати настрої аудиторії, її запитання, сумніви і точки цікавості. Так, він формулює уявні питання, як-от: «Хтось може запитати: «Хіба ми і так уже не Божі діти?»» [1: 157]. Або: «Зараз, мабуть, хтось запитає...» [1: 122], чи «Зараз я спробую вгадати, як на читачів вплинув цей розділ...» [1: 94].
- *різносторонність суджень*. Автор висновує свою позицію не у вакуумному інформаційному просторі, а подає її як елемент загального дискурсу. Так, віра і онтологічні питання безпосередньо вбудовані у соціально-політичний та історичний контекст, набувши прагматичних характеристик. До того ж, К.С.Льюїс не ігнорує потенційних контраргументів, опонуючи їм і цим самим зміцнюючи власну позицію.

Висновки. Так, різносторонній аналіз книги «Просто християнство», порівняння двох редакційних версій та дослідження історії написання тексту демонструє

унікальність його жанрової природи, а також те, як вона вплинула на характер побудови діалогічних зв'язків «автор-читач» та місце цього твору у новій історичній та культурній дійсності.

Бачимо, що К.С.Льюїс навіть у друкованій версії своїх радіобесід вирішує максимально зберегти *атрибути радійності тексту*, серед яких: лаконічність, стислість, простий синтаксис, нейтральна мова, образність, універсальність адресата і структурованість.

«Радійне» минуле тексту водночас зміцнило його *публіцистичні ознаки*. Автор у ролі публічного інтелектуала виводить у публічний інформаційний простір тему достатньо вузького зацікавлення, хоча і універсального значення, тим самим «наближаючи» дійсність, стаючи «перекладачем» невідомого на зрозумілу мову пересічного читача. Як результат – К.С.Льюїсу вдається продемонструвати на практиці явище «інкультурації віри».

Таким чином, книга «Просто християнство» сьогодні виконує функцію публіцистики, ставши позачасовим опінієтворчим фактором, висновуючи сенси і змісти, утверджуючи моральні вартості [18]. По-перше, тема, якій Льюїс надав злободенності і актуальності ще 1941 року, так само зберігає свою вічну цінність і сьогодні, адже виносить на розгляд вічні істини і повсякчасні виклики. По-друге, радійний формат першої редакції тексту лише зміцнив його позачасову актуальність, очистивши мову, форму викладу і подачі від конфесійних, культурних, професійних та часових конотацій, універсалізувавши її й переформатувавши теоретичне християнство, яке як предмет дослідження було прерогативою богословів і філософів, у надбання мас (у позитивному сенсі).

REFERENCES

1. Льюїс К. С. Просто християнство ; пер. з англ. А. Маслюх. Львів : Свічадо, 2018. 224 с.
2. Anniversary of Lewis's First Broadcast [Електронний ресурс] // The official website of C. S. Lewis. – Режим доступу : <http://www.cslewis.com/anniversary-of-lewiss-first-broadcast-talk/>
3. Marsden M.G. C. S. Lewis Mere Christianity: A Biography. New Jersey : Princeton University Press, 2016. 264 p.
4. West J. Richard Baxter and the Origin of Mere Christianity [Електронний ресурс] // C. S. Lewis Web. – Режим доступу : <http://www.cslewisweb.com/2012/08/richard-baxter-and-the-origin-of-mere-christianity/>
5. Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики : підр. К.: Знання, 2006. 628 с.
6. Пенчук І.Л. Радіожурналістика: основні засади функціонування : Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.studmed.ru/view/penchuk-l-radozhurnalstika-osnovn-zasadi-funkconuvannya_2c1473b68d1.html
7. Кузнецова О. Д. Засоби масової комунікації : посібник. Львів : ПАІС, 2005. 200 с.
8. Михайлин І.Л. Основи журналістики : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2011. 496 с.
9. Lewis C. S. Broadcast Talks. London : Geoffrey Bles: The Centenary Press, 1942. 62 p.

10. Lewis C. S. *Beyond Personality. The Christian Idea of God*. London : Geoffrey Bles, 1944. 64 p.
11. Як писати тексти для радіо? [Електронний ресурс] // BBC. – Режим доступу : https://www.bbc.com/ukrainian/specials/1458_cojo_ukrainian/page3.shtml
12. Здоровега В. *Теорія і методика журналістської творчості : підручник*. Львів : ПАІС, 2008. 276 с.
13. Fulford R. How C.S. Lewis Make Christianity Seem Like Common Sense [Електронний ресурс] // National Post. – Режим доступу : <https://nationalpost.com/entertainment/books/how-c-s-lewis-made-christianity-seem-like-common-sense>
14. Павлишин Н. «Просто християнство»: не все так просто [Електронний ресурс] // RISU. – Режим доступу : https://risu.org.ua/ua/index/monitoring/kaleido_digest/72740/
15. Капусцінський Р. *Автопортрет репортера*. К. : Темпора, 2011. 134 с.
16. Alquist D. *The Complete Thinker: The Marvelous Mind of G. K. Chesterton*. San Francisco : Ignatius Press, 2012. 261 p.
17. Чепелева Н. В. *Текст і читач : посібник*. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 124 с.
18. Лось Й. Д. *Перспективи світоглядної публіцистики : навч. посібник*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 294 с.

**PUBLICISM IN RADIO BROADCAST:
THE STUDY OF THE PHENOMENON OF CLIVE STAPLES LEWIS'S BOOK
«MERE CHRISTIANITY»**

Iryna Voloshyn

*Ivan Franko National University of Lviv
General Churprynka Street 49, 79044, Lviv, Ukraine
e-mail: iryna.lazurkevych@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6070-1106>*

This article makes an attempt of analyzing the book of British writer, publicist and scientist Clive Staples Lewis «Mere Christianity» from a perspective of classifying it as a media text, for the reason that it was initially published as a series of radio broadcast talks.

The study is based on a comparison of two editions of the book, exploring different linguistic, stylistic aspects of the text and systematizing the types of arguments Lewis appealed to.

The author of the article suggests a hypothesis that radio-based way of presenting the material that remained in a printed version of the book shaped the character of the audience and influenced the cognitive principles of the text perception.

The research demonstrates that «Mere Christianity» remained some characteristics of radio talks genre, such as: linguistic neutrality, laconism, systematisms, figurative and metaphorical style of argumentation, simple syntax.

In addition, the book represents an «interpreting» mission of the journalism, which implies putting the category of unknown in understandable notions, making the reality available for intellectual navigation of the audience.

Key words: radio publicism, Christianity, dialogism, enculturation of faith.